

Irena Elżbieta Kotowska
Instytut Statystyki i Demografii
Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

Wspieranie rodzicielstwa w Polsce: polityka łączenia rodziny z pracą

Debata: **Jak wspierać rodzicielstwo w Polsce?**

FORUM DEBATY PUBLICZNEJ
„SOLIDARNE SPOŁECZEŃSTWO – BEZPIECZNA RODZINA”
Kancelaria Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej
16 listopada 2011 r.

Dlaczego należy wspierać rodzicielstwo i jak to czynić?

- ▶ nowa demografia Europy a polityka rozwoju uwzględniająca zmianę demograficzną
- ▶ zmiana modelu rodziny – generalne trendy, zróżnicowanie nasilenia zmian
- ▶ rodzicielstwo a zatrudnienie kobiet i mężczyzn
- ▶ polityka sprzyjająca rodzicielstwu – łączenie pracy z rodziną

Nowa demografia Europy

- ▶ Utrzymująca się dietność poniżej prostej zastępowalności pokoleń
- ▶ Wydłużające się trwanie życia ludzkiego
- ▶ Spadek lub stabilizacja liczby ludności
- ▶ Rosnąca rola migracji jako składowej dynamiki ludności
- ▶ Spadek przyrostu naturalnego
- ▶ Spadek/ stabilizacja liczby ludności
- ▶ Zmiany struktury wieku ludności – przyśpieszenie starzenia ludności i zasobów pracy, spadek liczby ludności w wieku produkcyjnym
- ▶ Zróżnicowanie terytorialne zmian (UE15 vs. UE12, północ-południe)

Green Paper (16.03.2005) „Confronting demographic change: a new solidarity between generations”, European Commission

Konstruktywna reakcja na zmianę demograficzną - jaka polityka rozwoju?

- ▶ **odnowa demograficzna (wzrost płodności z bardzo niskiego poziomu)**
- ▶ wzrost zatrudnienia, **w tym zatrudnienia kobiet**, wydłużenie okresów zatrudnienia, jakość miejsc pracy
- ▶ wzrost produktywności, dynamika gospodarcza, innowacyjność
- ▶ przyjmowanie imigrantów i ich integracja
- ▶ reforma systemów zabezpieczenia społecznego zwiększająca ich odporność na zachodzące zmiany demograficzne

**The demographic future of Europe – from challenge to opportunity,
Communication from the Commission, Brussels, 12.10.2006,**

**Czy jest możliwy wzrost płodności przy jednoczesnym
wzroście zatrudnienia kobiet?**

Zmiany rodziny

☞ Zmiany zachowań dotyczących rodziny:

opóźnianie opuszczania domu rodzinnego przez dorosłe dzieci;

opóźnianie tworzenia związków i rodzenia pierwszego dziecka;

spadek płodności;

deinstytucjonalizacja rodziny;

destabilizacja rodziny.

☞ Zmiany ekonomicznego modelu rodziny związane z rosnącą aktywnością zawodową kobiet

☞ Zmiany ról społecznych kobiet i mężczyzn

☞ Zmiany wartości dotyczących relacji między: partnerami, rodzicami i dziećmi, między generacjami; rosnąca indywidualizacja i różnorodność relacji

⇒ **rosnące
zróżnicowanie form
rodzin,
zmniejszanie się
zasobów opieki
rodzinnej**

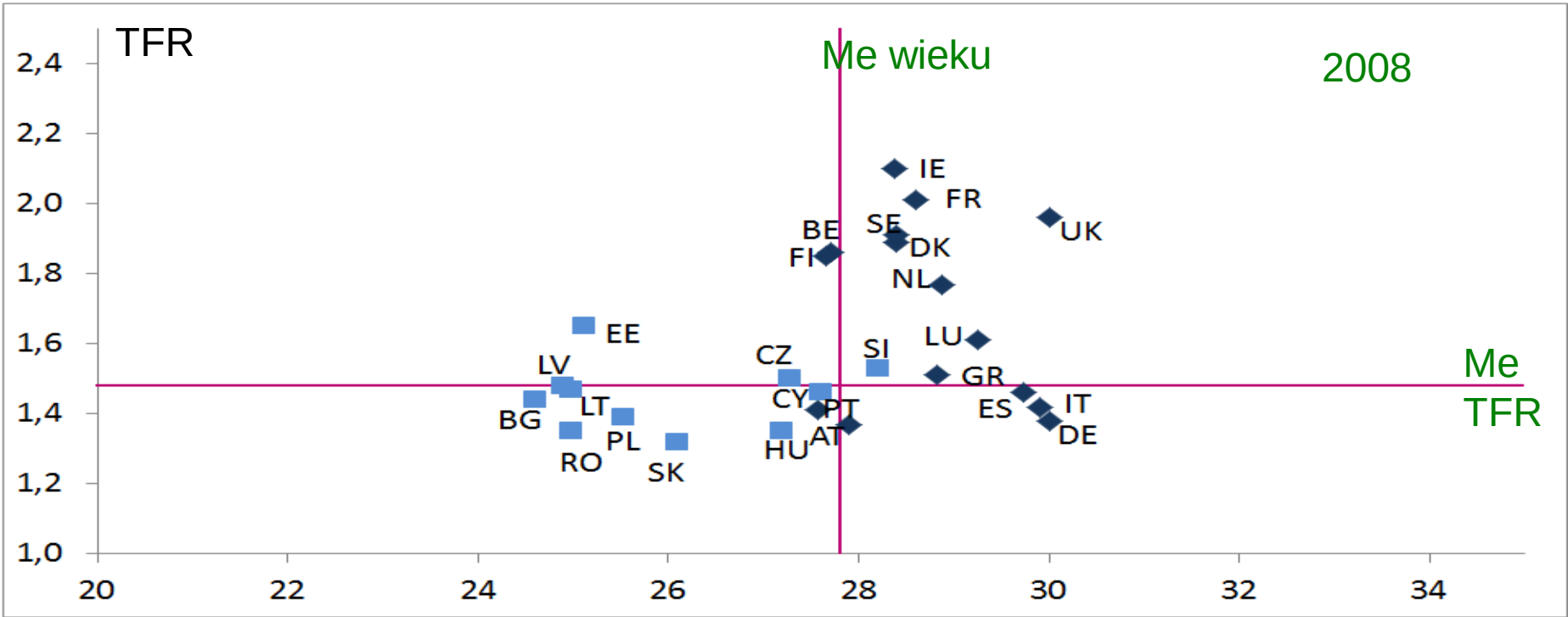
⇒ **zmiany udziału K
i M w wypełnianiu
funkcji rodzinnych**

⇒ **percepcja
obowiązków
opiekuńczych i ich
wykonywanie**

Zróżnicowanie zachowań dotyczących rodziny w Europie: płodność

opóźnianie rodzenia pierwszego dziecka – podział Wschód – Zachód w odniesieniu do średniego wieku rodzenia pierwszego dziecka tzn. mimo generalnego trendu opóźniania rodzicielstwa w Europie Wsch. pierwsze dziecko rodzi się wcześniej niż w Europie Zach.;

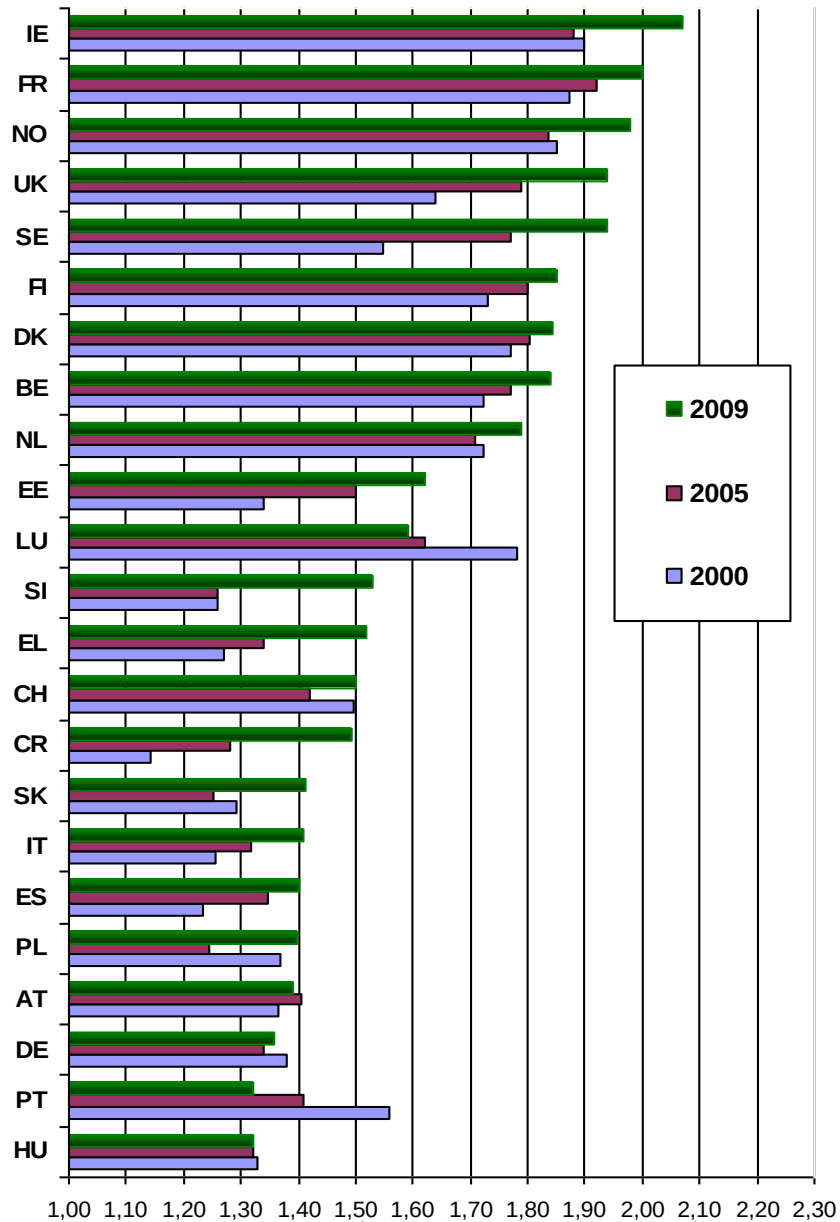
niska i wysoka dzietność przy późnym macierzyństwie (Europa Płd. - Europa Płn.)

Źródło: dane Eurostatu

Średni wiek rodzenia pierwszego dziecka

Odbudowa płodności? 2000-2009

Dalszy wzrost w 2010:
DK, FI, SE

Utrzymuje się podział na dwie grupy
: Europa Płd. i Środkowa (TFR
poniżej 1,5) oraz Europa Zach. i Płn.
(TFR powyżej 1,5)

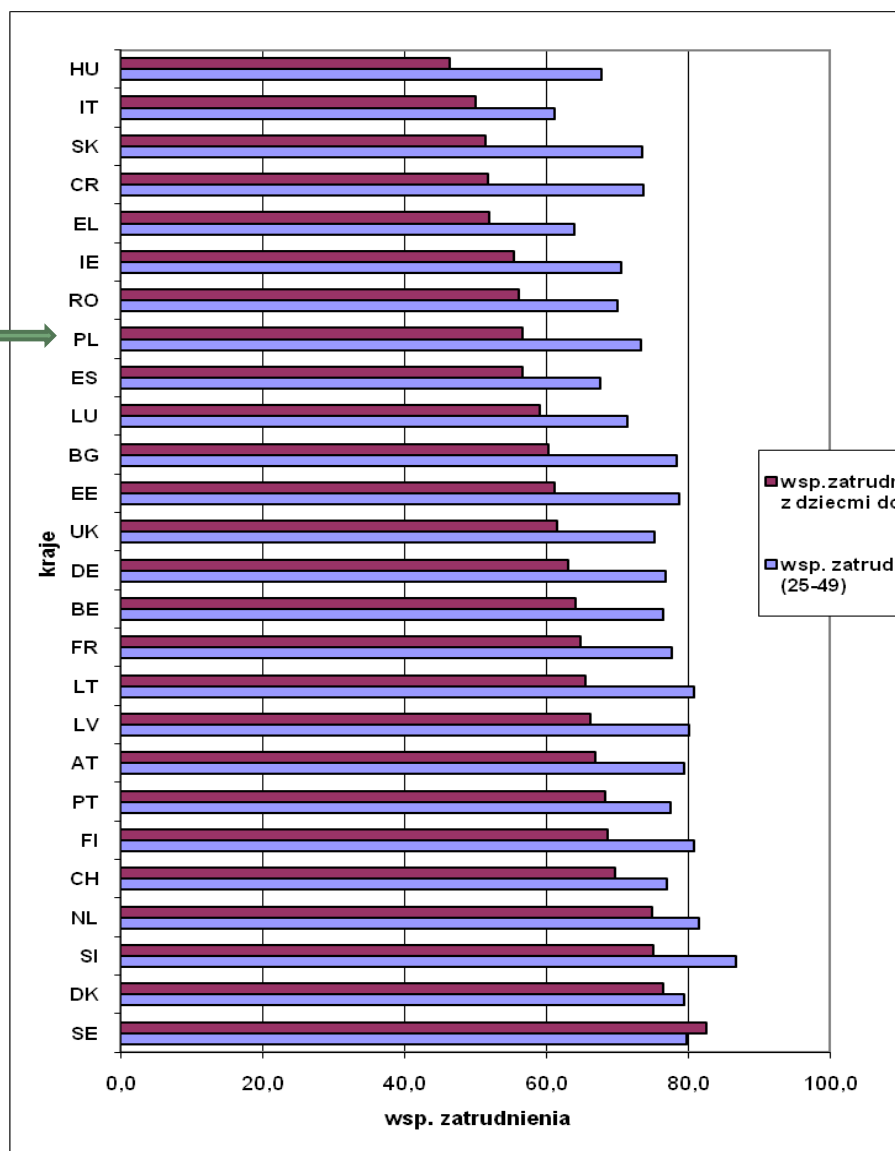
DE – 1,39 w 2010

AT – nieznaczna poprawa

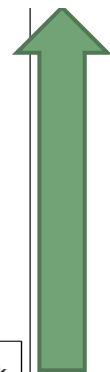
Spadek w 2010: EL – 1,44; HU
–1,25;

PL – 1,38; ES – 1,39

Macierzyństwo a zatrudnienie kobiet

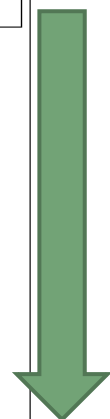

Niska
dzietność

Grupowanie krajów z punktu widzenia warunków łączenia pracy zawodowej kobiet z macierzyństwem (Matysiak 2009, 2011)

Uporządkowanie od najgorszych (grupa 1) do najlepszych (grupa 6)

Wysoka
dzietność

1 - NMS-10 (8 + BG, RO);

2 - EL, IT, PT, ES;

3 - AT, DE;

4 - UK, IE;

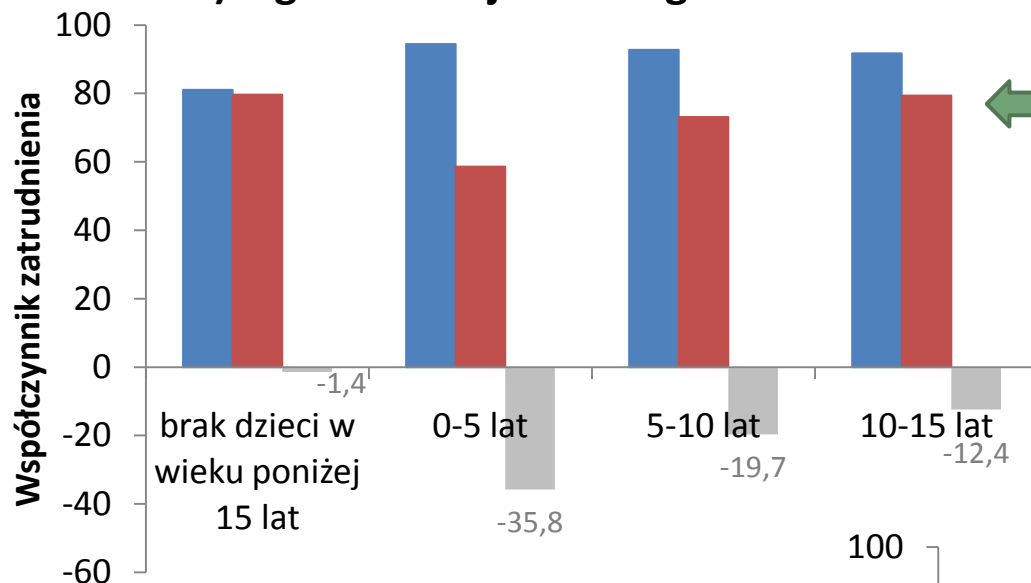
5 - BE, NL, FR, LU;

6 - SE, FI, DK, NO

Źródło: OECD family data basis, dane LFS 2008

Rodzicielstwo a zatrudnienie kobiet i mężczyzn w Polsce (wiek 25-44 lata), BAEI 2008

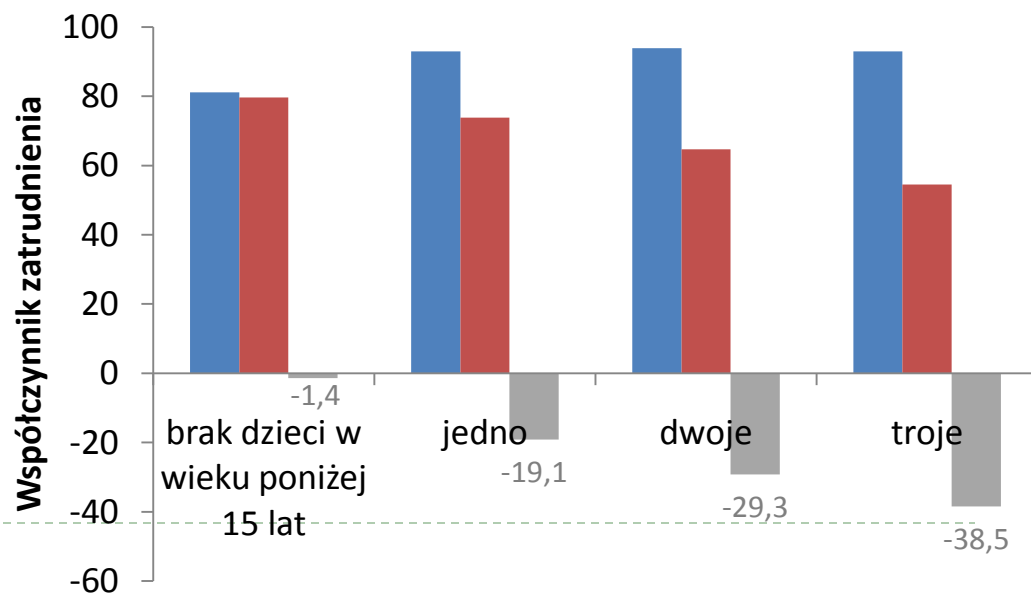
a) wg wieku najmłodszego dziecka

Silny ujemny wpływ wieku dziecka na zatrudnienie kobiet

Już przy dwojgu dzieciach silne ograniczenie szans pracy dla matek

b) wg liczby dzieci do lat 15

Źródło: Matysiak, A., T. Słoczyński, A. Baranowska (2010), Kobiety i mężczyźni na rynku pracy, w: „Zatrudnienie w Polsce 2008”, IBS - MPIPS

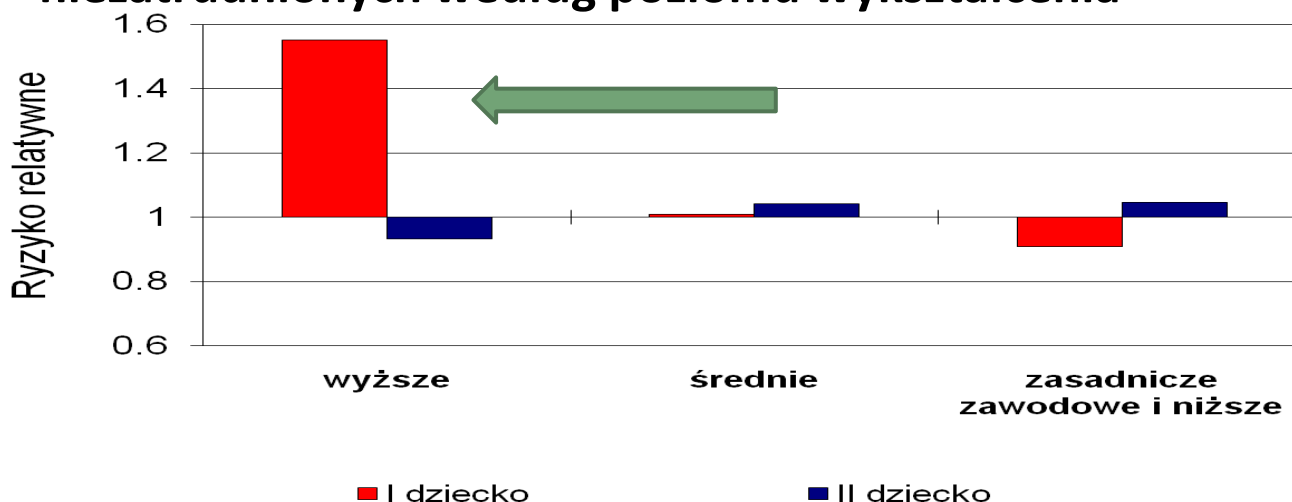
Dzielnictwo a wykształcenie kobiet w Polsce

Urodzenia żywe według wykształcenia matki (%), GUS

Poziom wykształcenia matki	Wybrane lata z okresu 1989-2010				
	1989	2003	2008	2009	2010
Wyższe	6.3	20.7	34.0	37.1	40,6
Średnie i policealne	40.9	39.0	37.8	36.7	35,7
Zasadnicze zawodowe	34.4	27.9	18.6	18.6	15,0
Poniżej zasadniczego zawodowego	18.4	12.4	9.6	9.6	8,7

Poziom wykształcenia matki	2010	
	miasto	wieś
Wyższe	49,5	28.1
Średnie i policealne	32,3	40,5
Zasadnicze zawodowe	10,7	21,1
Poniżej zasadniczego zawodowego	7.5	11.3

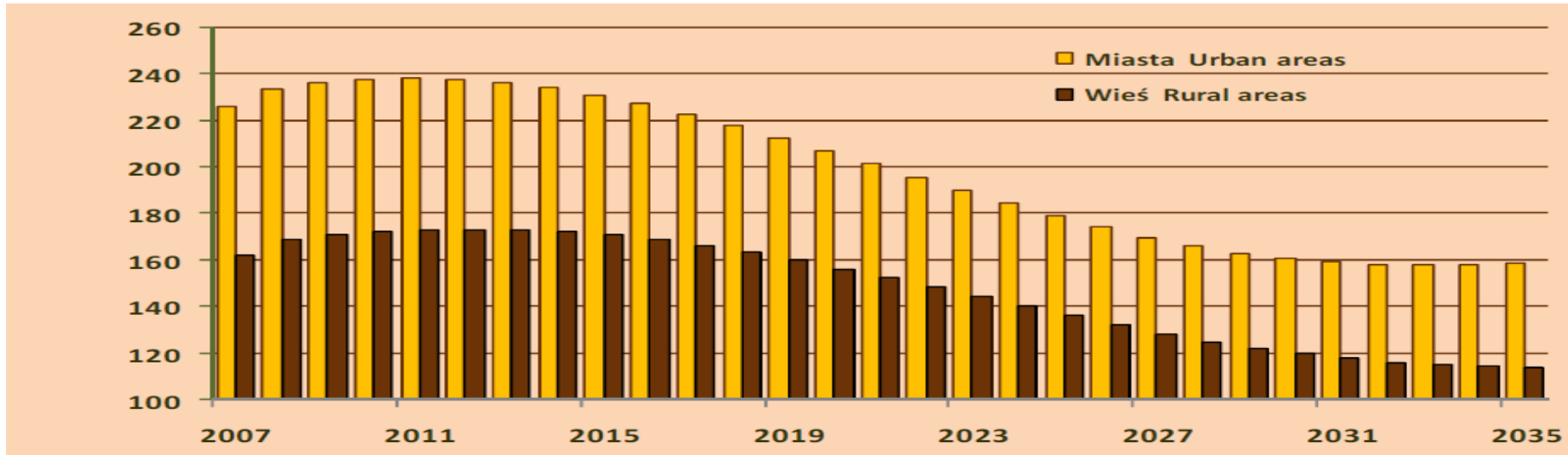
Przejście do I i II dziecka: kobiety zatrudnione w porównaniu do niezatrudnionych według poziomu wykształcenia

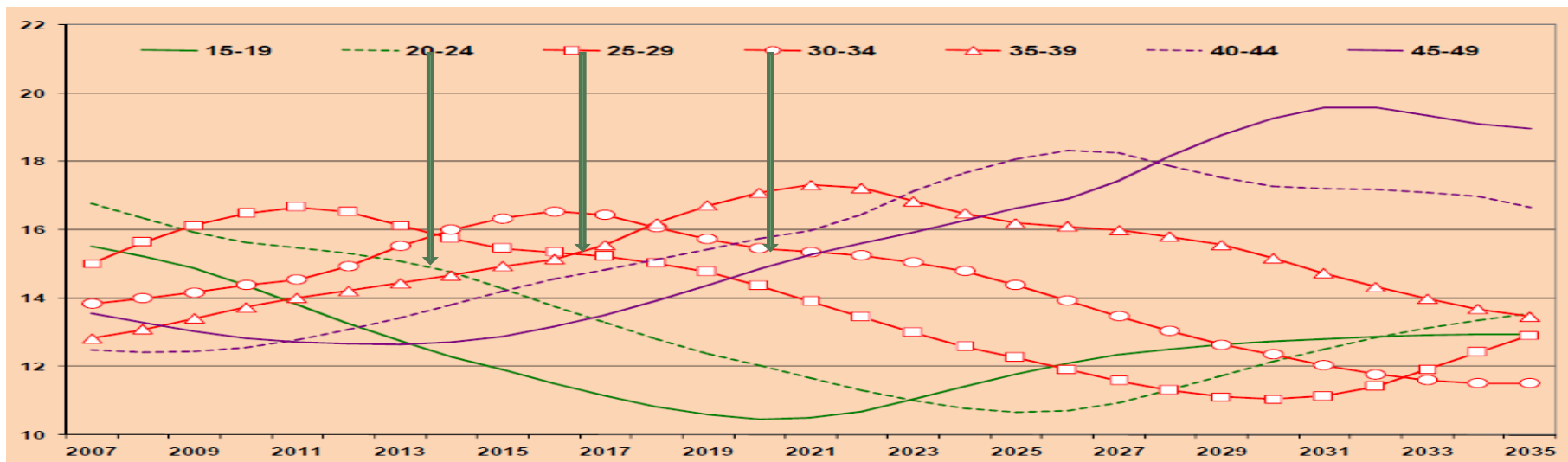
Kobiety pracujące z wyższym wykształceniem częściej decydują się na pierwsze dziecko niż kobiety niepracujące, ale decyzja o drugim dziecku łatwiej przychodzi matkom niepracującym

Przeciwdziałanie spadkowi urodzeń w Polsce

Prognozowana liczba urodzeń (w tysiącach) (2007-2035)

Zmiany struktury kobiet w wieku rozrodczym (kobiety w wieku 15-49 = 100)

Dlaczego należy wspierać rodzicielstwo w Polsce?

- ▶ zmiany struktur wieku rozrodczego kobiet – spadek urodzeń nieunikniony
- ▶ wyżej i niżej demograficzne pogłębiają dysproporcje między grupami wieku
- ▶ stosunkowo niskie wskaźniki zatrudnienia
- ▶ niewykorzystany kapitał ludzki kobiet
- ▶ trudne warunki dla łączenia pracy i rodziny

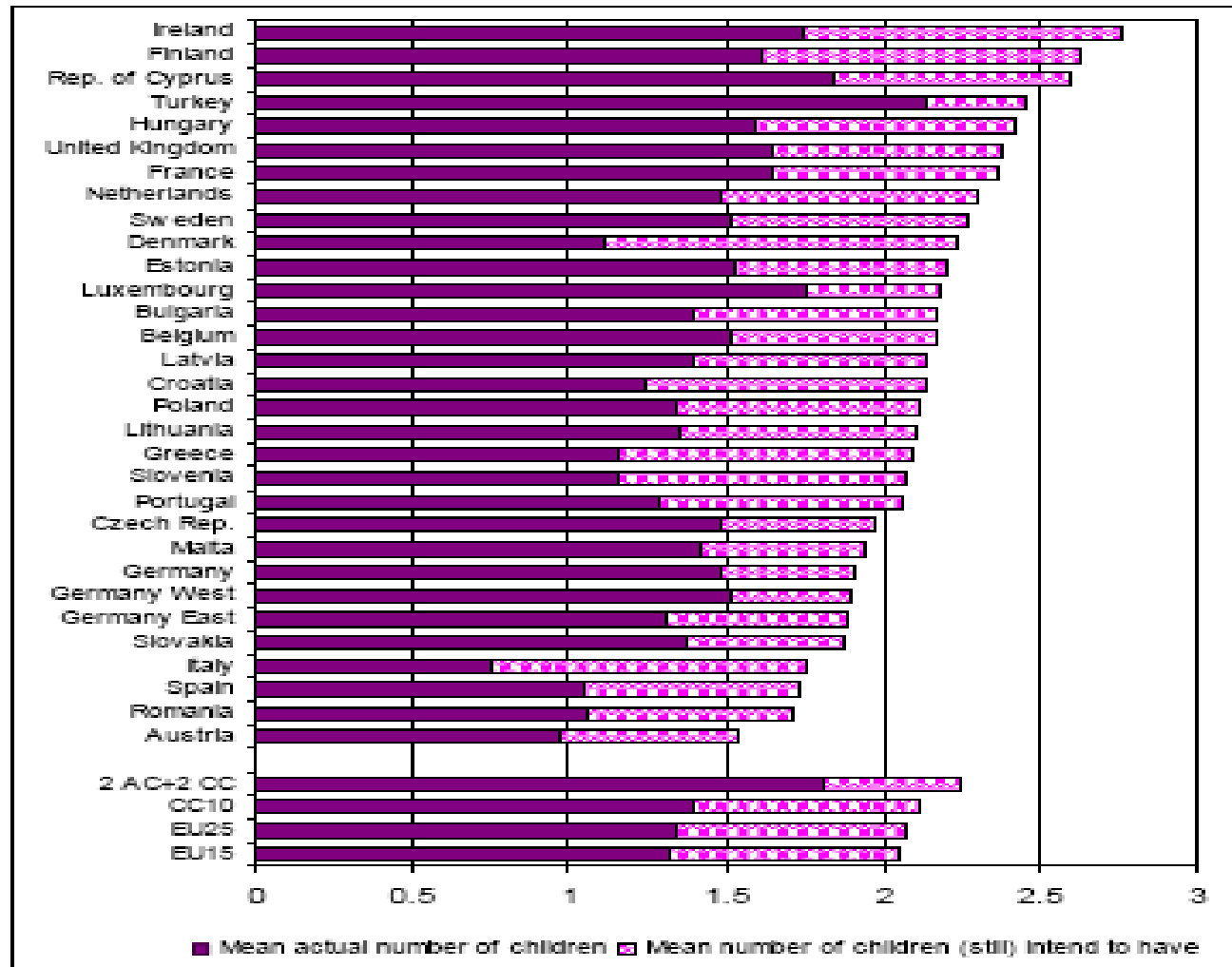
Jak: należy wspierać rodzicielstwo w Polsce?

polityka łączenia pracy z rodziną

Dziękuję za uwagę !

Niespełnione zamierzenia prokreacyjne (średnia liczba dzieci plus planowana liczba dzieci), kobiety w wieku 25-39

M.R.Testa, Childbearing preferences and family issues in Europe, October 2006, Eurobarometer 2006